

Glasilo
„Slovenskega učiteljskega društva v Ljubljani“.

Urejuje:

Jakob Dimnik,
učitelj na II. mestni šoli v Ljubljani.

Št. 9. Ljubljana, 1. vel. travna 1897. XXXVII. leto.

Vsebina: Novi državni zbor. — Ivan Lapajne: Učiteljska denarna zadruga. — Fr. Orožen: Ustavoznanstvo. — Josip Ciperle: Kulturne slike s Kranjskega. — Naši dopisi. — Vestnik.

Geslo: „Ne nazaj, ne navzdol, ampak naprej in navzgor“.

Novi državni zbor.

Bakor posnamemo iz „Schles. Schulblatt“, šteje nova poslanska zbornica 425 poslancev, dočim jih je sedelo v stari zbornici le 353. Prirastek 72 poslancev je dala peta kurija.

Na to kurijo so se zanašale vse stranke, najbolj pa socijalni demokratje, a priborili so si samo 14 sedežev. Največji dobiček je žela v peti kuriji klerikalna stranka. Niso pa bile merodajne povsod indirektne volitve, kajti tudi tam, kjer se je volilo direktno, n. pr. v Dolenji Avstriji, so zmagali najtesnejši zavezniki klerikalcev, krščanski socijalisti.

Nove zbornice ne mislimo presoјati s političnega stališča, ampak s šolskega, t. j.: katere stranke so šoli prijazne in katere so ji nasprotne.

Začnimo pri najmočnejši stranki. Nemška napredna stranka (z veleposestniki) šteje 75 mož. Tudi nadučitelj Ivan Drexel, kojega so izvolila predarlska mesta, je član te stranke. Značilno in čudno je res, da je bil v deželi, v kateri je deželnozborska večina še letos preklinjala novo šolo in učiteljstvo, bil izvoljen svobodomiseln mož.

Za nemškimi naprednjaki so najmočnejši Mladočehi (60 mož). Med njimi je tudi naš kolega Josip Sokol, ki je bil tudi v minoli dobi poslanec ter pri proračunski razpravi prav krepko zagovarjal novo

šolo. Do Sokola ali Drexela se bomo lahko obračali tudi slovenski učitelji, če se nam bodo kratile naše pravice. Mladočehi so vsi zvesti pristaši nove šole. Da za preosnovo šolstva v reakcionarnem smislu Mladočehov ni pridobiti, to so pokazali že v zadnjem deželnozborskem zasedanju; vodja krščanskih socialstov O p i t z in klerikalec grof Schönborn sta se namreč z vso unemo potegovala za versko šolo, pa sta bila od naprednih in svobodomiselnih mladočeških in nemških poslancev popolnoma poražena; tudi na Češkem — kakor na Kranjskem — so napredni poslanci jednih mislij, da šola mora ostati taka, kakoršna je.

Poljaki (59) so vladna stranka in vlada pa sama ne želi, da bi se izpreminjali šolski zakoni. Zato tudi upamo, da velike večine Poljakov ne bo pridobiti za versko šolo, le mala peščica, ki bi rada izpodnesla stol g. ministerskemu predsedniku, bi se dala izvabiti v klerikalni tabor, ker mislijo nekateri po tej poti „priti naprej“ — na ministerski stol.

Prava klerikalna zveza, ki je bila združena poprej v Hohenwartovem klubu, je „katoliška ljudska stranka“ (39 udov). Vsi ti so zakleti sovražniki nove šole.

Tej po številu udov (38) najbližja je „nemška ljudska stranka“, ki ima v svojem programu novo šolo. Med njimi sedi tudi bivši naš tovariš Viktor Heeger.

Krščanski socialisti (26) so s katoliško ljudsko stranko v najtesnejši zvezi in bodo gotovo klerikalce za izpremembo šolskega zakona najkrepkeje podpirali.

Z njimi roko v roki bodo hodili tudi češki konservativni veleposestniki (18).

Izmed 19 Lahov je večina liberalna, ostanek pa klerikalen.

Slovanska krščanska narodna zveza, v katerej sedé tudi vsi slovenski in hrvatski poslanci, je po večini klerikalna; zanesljivi pristaši nove šole so le poslanci mestnih skupin.

Člani poljske ljudske stranke (3), radikalni Rutenci (3), Schönererjanci (7), Rumunci (5), so vsi za novo šolo. Kam se bodo obrnili pristaši Stojalovskega (6), se še ne more povedati.

Število divjakov še ni določeno. Po večini so prijazni novi šoli.

In vlada? Če sodimo po prestolnem govoru, vlada nima namena, izpreminjati šolskih zakonov v klerikalnem smislu.

Take so razmere v novi zbornici glede šole. Čeprav klerikalci za svoje naklepe nimajo zagotovljene podpore, vendar si bodo prizadevali na vse mogoče načine, da bi šolo poklerikalizirali. Šolski viharji se bodo torej prav kmalo vzdignili in klerikalci bodo tolkli po železu

toliko časa, dokler bo količkaj vroče. Stara pesem o „brezverski šoli“ se bo torej zopet kmalu začela. Če bi si pa klerikalci ne upali dobiti šole v svojo pest, bodo pa skušali pridobiti jo krščanski socialisti, seveda z namenom, da bi jo potem čimpreje oddali svojim klerikalnim zaveznikom.

Vendar pa tako hitro in brez navora se pa boj za šolo ne bo končal. Pušice, ki jih bodo metali klerikalci na šolo in učiteljstvo, bodo napredne stranke še krepkeje odvrčale, kajti združenim nazadnjaškim strankam stoji nasproti še vedno trdna falanga poštenih šolskih prijateljev. Tem se bo pridružilo tudi vse avstrijsko napredno in svobodomiselnno učiteljstvo, katero se ne bo nikdar prostovoljno vpognilo klerikalni igi.

Učiteljski poslanski kandidatje na Češkem, Moravskem in v Dolenji Avstriji sicer niso prodrli, vendar pa dokazali, da imamo učitelji med sabo moče, na katere bi bil parlament lahko ponosen bolj kakor na marsikakega neučitelja. Le malo več agitacije — posebno izmed učiteljstva — bi bilo treba in vsi, posebno na Dunaji, bi prav lahko prodrli. Žal, da so nekateri tovariši te candidature še celo pobijali.

Učiteljska denarna zadruga.

Pod tem naslovom sta v zadnji številki „Učiteljskega Tovariša“ sotrudnik tega lista in urednik sam priporočala, da se ustanovi gospodarska zadruga za slovenske učitelje ali nekaka slovenska učiteljska posojilnica. Ob enem sta oba mene pozvala, da bi o tem svoje mnenje povedal in pomagal pri ustanovitvi te zadruge. Oboje rad storim, ker se strinjam s tem predlogom in ker že davno to željo gojim, da bi se slovenski učitelji tudi na gospodarskem polju združili. Vsaj sva se z g. urednikom tega lista, ki je premišljeval in premišljeval, kako bi hitreje novce nabral za učiteljski konvikt, že pred dvema letoma o tem pogovarjala, na kar sem bil takrat (l. 1895.) prišel na to idejo, da bi slovenski učitelji najložje dospeli do velike denarne zadruge, ako bi se preustrojilo „Vdovsko učiteljsko društvo“ v denarno zadrugo, ker bi ono kot zadruga lahko še boljše gospodarilo, ob enem pa še lahko k sebi privabilo tudi nekranjsko učiteljstvo. Moj predlog se je bil takrat odlonil, ne vem zakaj? Znabiti, da me niso umeli ali da se jim je stvar preradikalna ali preslovenska dozdevala. „Učiteljski Tovariš“ stopil je pa zdaj na dan še skoro z boljšim nasvetom, ko nasvetuje ustanovitev samostalne „Učiteljske zadruge“, ustanovitev učiteljske posojilnice.

To stvar bode lahko izpeljati, ako so le nekateri ljubljanski učitelji in tovariši iz najbližje okolice¹⁾ zadovoljni v načelstvo stopiti in delati za stvar, in ako bodo zadovoljni tisti učitelji, kateri vodijo že obstoječe „denarne zavode učiteljske“ — ako smem s tem izrazom zaznamovati tiste učiteljske zavode v Ljubljani, kateri že imajo nekaj novcev (Vdovsko društvo, Narodna šola, Učiteljski konvikt), — da se od teh društev nabrani in prigospodarjeni novci vsaj deloma naložé pri novi učiteljski zadrugi. Naj se torej gosp. ljublj. tovariši posvetujejo o tem. Ako se dobi v prvem začetku le kakih deset za stvar vnetih tovarišev, skliče se lahko že o Binkoštih ustanovni občni zbor,²⁾ katerega se rad udeležim. Pravila, ki bi se skoro jednako glasila, kakor pri slov. posojilnicah, prinesem seboj in preskrbim tudi vse druge formalnosti, namreč registrovanje firme. Gospodje tovariši, kateri ste za stvar uneti, blagovolite se oglasiti pri „Učiteljskem Tovarišu“, kateri me bode o teku te stvari gotovo pravočasno obvestil.

Ivan Lapajne.

Ustavoznanstvo.

(Spisal Fr. Orožen.)

K.

Vlada avstrijskih in ogerskih dežel.

1. Vlada avstrijskih dežel.

Avstrijske dežele imajo svoje posebno ministerstvo, katerega področje je omejeno na avstrijske dežele. Avstrijske dežele so: Avstrijska pod Anižo, Avstrijska nad Anižo, Salcburška, Tirolska in Predarelska, Koroška, Štajerska, Kranjska, Primorska, Dalmacija, Češka, Moravska, Šleska, Galicija in Vladimirijska ter Bukovina. Ministri so odgovorni državnemu zboru, imenuje jih pa cesar. Avstrijskemu ministerstvu je na čelu ministerski predsednik, ki je sedaj ob enem tudi minister za notranje reči.

Avstrijsko ministerstvo je razdeljeno po svojem področju v osem delov, katere vodijo dotični ministri. Avstrijski ministri so: 1. Minister za notranje reči; 2. minister za bogočastje in nauk; 3. minister za

¹⁾ Ljubljanski učitelji, ki žrtvujejo ves svoj prosti čas in svoje skromne moči za „Vdovsko učiteljsko društvo“, „Narodno šolo“, „Slovensko učiteljsko društvo (Učiteljski Tovariš)“ in „Učiteljski konvikt“, bodo gotovo tudi temu društvu, če se ustanovi, dragevolje žrtvovali svoje moči; istotako tudi tovariši iz okolice. *Uredn.*

²⁾ Naše mnenje je, da bi stvari več koristili, če sestavite, g. ravnatelj, z g. tovarišem Fr. Jakličem, učiteljem v Dobropolji, ki je sprožil to misel, načrt pravil ter ga objavite v našem listu, da potem vsakdo vidi, kakošen namen bi imela taka zadruga ter bi ne mogel potem nihče — vedoma ali nevedoma stvari napačno tolmačiti. *Uredn.*

pravosodje; 4. minister za denarstvo ali finance; 5. minister za trgovino; 6. minister za železnice; 7. minister za poljedelstvo; 8. minister za deželno brambo. Razun naštetih je še nekaj ministrov brez natančno določenega področja (ministri brez portfelja).

Avstrijsko ministerstvo je odgovorno državnemu zboru, ki ima pravico tožiti ministre. Od ministrov se sme zahtevati, da poravnajo škodo, katero so povzročili vsled protizakonitega uradovanja državi ali zasebniku. Tožene ministre sodi državni sodni dvor, v kateri sta volita gosposka zbornica in poslanska zbornica za dobo šestih let dvanajst nezavisnih in v zakonih izvedenih državljanov, kateri pa ne smejo biti člani državnega zbora. Proti sodbi takega sodišča nimajo ministri pravice priziva. Cesar more tako obsojenega ministra le v slučaju pomilostiti, če predlaga pomiloščenje zbornica, ki je tožila ministra.

Oglejmo si še posamezna ministerstva po njih področju:

1. Ministerstvo za notranje reči upravlja notranje avstrijske reči, n. pr. reči, ki se tičejo ustave, plemstva, občin, zdravstvene reči, preskrbovanje ubožcev, društvene reči, državljansko in domovinsko pravico, redarstvo, razvlastitev, popis ljudstva itd. Podrejene so temu ministerstvu cesarske namestnije in deželne vlade (v manjših deželah). Te deželne gosposke upravljajo politično upravo in oskrbljujejo vse reči posameznih dežel razun pravosodstva. C. kr. namestnik ali deželni predsednik zastopa presvetlega cesarja in vlado, ter je predsednik finančnemu deželnemu ravnateljstvu in deželnemu šolskemu svetu. C. kr. namestniku ali deželnemu predsedniku so podrejeni okrajni glavarji. Zraven okrajnih glavarstev ima malone vsaka dežela mesta s posebno občinsko ustavo (statutom). Taká mesta so neposredno podrejena c. kr. namestništvu ali deželni vladi.

2. Ministerstvo za bogočastje in nauk izvršuje zakone in naredbe o verskih in učnih rečeh. Temu ministerstvu so podrejene najvišje cerkvene oblasti v avstrijskih deželah, vseučilišča in sploh višja učilišča, deželni šolski sveti, okrajni in krajni šolski sveti, komisije za državne izpite in osrednja komisija za statistiko, akademije znanosti na Dunaju, v Krakovu in Pragi, osrednja komisija za preiskavanje in ohranitev zgodovinskih in umetnih spomenikov, geološki državni zavod in osrednji zavod za meteorologijo in zemski magnetizem.

3. Ministerstvo za pravosodje upravlja pravosodje, a nima nikakega vpliva na sodnijske razsodbe. Pravosodnja oblastva so: Najvišje sodišče na Dunaju, višja deželna sodišča, deželna in okrožna sodišča in okrajna sodišča, obrtna sodišča na Dunaju, v Brnu in Belskem, rzsodišča za skladišče mesta Dunaja in za prepire pri voznini železniških in parobrodarskih družb na Dunaju, odvetniške in notarske zbornice.

4. Ministerstvo za denarstvo ali finance skrbi zlasti za državne dohodke in ima pod sabo vse urade, kateri se bavijo z upravo denarstva. Posebno spadajo sem finančni uradi, ki vodijo vse državne denarstvene reči v posameznih deželah. Temu ministerstvu so podrejena v večjih deželah finančna deželna ravnateljstva, v manjših deželah pa finančna ravnateljstva, katerim so podložne davkarije in carinski uradi. Tudi solni uradi v planinskih deželah so podrejeni ministerstvu, solni uradi v Dalmaciji, Galiciji in Bukovini so pa podrejeni dotičnim deželnim uradom.

5. Ministerstvo za trgovino upravlja trgovinske in obrtnijske reči, brodarstvo in zavode za občila (pošte, brzrojave in telefone) razun avstrijskih železnic. Oblastva za trgovino in občila so: Trgovske in obrtniške zbornice, c. kr. merosodna nadzorništva in merosodni uradi, c. kr. morski urad v Trstu, javni zavodi za kredit, obrt, zavarovanje, trgovino in občila itd.

6. Ministerstvo za železnice upravlja državne železnice, to so namreč po državi sezidane ali nakupljene železnice. To ministerstvo se je osnovalo leta 1896. in je prevzelo v svojo skrb železnice, katere je dotlej upravljalo ministerstvo za trgovino. Izločile so se iz ministerstva za trgovino vse železniške reči in dale ministerstvu za železnice, kateremu je tudi podrejeno generalno ravnateljstvo in generalno nadzorstvo državnih železnic.

7. Ministerstvo za poljedelstvo ima upravo raznih delov zemljedelstva, poljedelstva, logarstva in lova, rudarstva, državnih posestev, državnih gozdov in rudnikov (razun solarn), posestev verskega zaklada in učnih zalog. V področje tega ministerstva spadajo: Rudarska glavarstva in ravnateljstva, rudarski okrajni uradi, upravne oblasti gozdov državnih posestev, rudnikov in plavžev, kmetijska in gozdarska iskušavališča, deželnokulturna svetovalstva.

8. Ministerstvo za deželno brambo oskrbljuje avstrijsko deželno brambo, črno vojsko in žandarmerijo. V področje tega ministerstva spadajo tudi reči, tičoče se vojne dolžnosti, dopolnitev vojske, novačenje in skrb za oskrbovanje in nastanjenje vojakov. Nadpoveljstvo c. kr. deželne brambe je na Dunaju. —

Včasih tudi imenujejo „ministre brez portfelja“, kateri imajo manjše področje. Taka ministra sta bila n. pr. v Taffejevem ministerstvu minister za Češko in minister za Galicijo. V sedanjem Badenijevem ministerstvu je doslej le minister za Galicijo, ni pa ministra za Češko.

2. Vlada ogerskih dežel.

Po ogerskem državnem pravu je palatin kraljevi namestnik na Ogerskem. To dostojanstvo pa sedaj ni oddano, dokler ne določi njega področje poseben zakon. Ogerske dežele imajo avstrijskemu mi-

nisterstvu slično sestavljeno ministerstvo, katero posluje le za ogerske dežele in je odgovorno ogerskemu državnemu zboru. Ogersko ministerstvo šteje devet ministrov.

1. Ministerstvo za notranje reči ima politično upravo. Ogersko je razdeljeno v 64 županij (komitatov) in 25 mest s posebno upravo. Županije in samostalna mesta so neposredno podrejena osrednji vladi. V županijah je predstojnik „veliki župan“, v mestih „župan“. „Podžupan“ upravlja županijo, „županijski sodnik“ pa okraj.

2. Ministerstvo za bogočastje in nauk ima tisto področje kakor dotično avstrijsko ministerstvo.

3. Ministerstvo za pravosodje. Najvišje sodišče za Ogersko je septemviralni stol. Pod njim sta kraljeva sodnijska stola v Budapešti in Maros-Vasárhelyju. Kot prva instanca posluje 66 županijskih sodnih stolov in 374 okrajnih sodišč.

4. Ministerstvo za poljedelstvo, obrt in trgovino upravlja rudarstvo, logarstvo in brodarstvo.

5. Ministerstvo za občna dela in občila ima v svojem področju javne zgradbe, železnice, pošte in brzojave.

6. Ministerstvo za deželno brambo skrbi za dopolnitev, hrano in nastanjenje vojske, deželne brambe ali honvedov in črne vojske.

6. Ministerstvo za denarstvo ali finance ima v obče enako področje kakor slično avstrijsko ministerstvo.

8. Ministerstvo za Hrvatsko in Slavonijo posreduje med kraljem in hrvatsko-slavonsko vlado. Ban je na čelu kraljevi deželni vladi v Zagrebu, katera upravlja notranje in denarstvene reči, bogočastje in nauk in pravosodje. Kraljevi deželni vladi je podrejenih 8 županij in 8 kraljevih samostalnih mest.

9. Minister na najvišjem dvoru na Dunaju posreduje med kraljem in ogerskim ministerstvom. (Dalje prih.)

Kulturne slike s Kranjskega.

(Spisal Jos. Ciperle.)

15. Slovenska država.

Sele po odhodu Longobardov v Italijo so jeli dihati prosteje Ilirci. Rimsko oblast po naših krajih so vničili polagom grmanski rodovi in ti so tudi odhajali drug za drugim. Zopet so jeli voliti Ilirci kneze iz lastnega rodú, zopet so vpeljali svojo lastno upravo in zopet so živeli po svoji stari šegi in navadi.

Najprvo je zasijala zlata svoboda deželi Koroški. Iz nje so odšli namreč najprvo oni narodi, ki so med narodnim preseljevanjem prišli

v njo. Tudi po Koroškem, in zraven še po Goriškem in Furlanskem je stanoval že v predrimski dobi narod istega rodú, kakor po Panoniji in Iliriku. Stari pisatelji so ga imenovali Venete, kakor tudi sem ter tje Ilirce sploh; in dostavljali so tudi, da so ti po Noriku, t. j. po sedanjem Koroškem, Goriškem in Beneškem bivajoči Veneti ilirskega plemena. Lahko tedaj rečemo: Veneti so bili Ilirci, in tedaj Slovani.

Še le pozneje osvobodila se je Kranjska in sosedne dežele. Bridka izkušnja pa je izučila Ilirce, da je le v slogi moč, da osamljen rod ne premore nič, in da le združen narod se more protiviti z vspehom vsakoršni nevarnosti. Dan danes smo pa Slovenci zopet čisto pozabili na to. Saj nesloge ni nikjer več, nego ravno med našim narodom. Bog nas potiplji vendar z najdebelejšim prstom!

Tem Koroškim Ilircem pak pridružili so se kmalu rodni bratje panonski in nekaj iz Ilirika, ter osnovali državo z imenom Karantanija, ali pa tudi, kakor se bere v časih po listinah 9. in 10. stoletja Sklavinija. Na čelu tej deželi stali so pa vojvodi Koroški ali Korotanski. Pod njih oblast je spadala tedaj cela Koroška; potem Gorenja in Dolenja Karantanska krajina, ki se sedaj Štajarska dežela imenuje; dalje Kranjka marka, t. j. sedanja Gorenjska stran; še dalje slovenska krajina ali „windische Mark“, sedanje Dolenjsko; in slednjič Istra in Furlanija, h kojima je pa pripadalo tudi naše Notranjsko. Od tega časa pa tudi ni več slišati imena Ilircev, ampak prebivalci te dežele imenujejo se Korošane ali Gorošane, t. j. ker prebivajo po goratem svetu. Pozneje še le čitamo ime Slovenci za prebivalce te države.

Ilirci, bivajoči po sedanjem Hrvatskem, po Slavoniji, Dalmaciji i. dr., se niso pridružili Korošanom, ampak zasnovali so si svoje kraljestvo. Potomci teh Ilircev so sedanji Hrvati in Srbi.

Tako sta nastala iz jednega ilirskega naroda dva: slovenski in hrvatsko-srbski narod.

16. Novi boji.

Toda naš mili slovenski narod ni živel dolgo v miru. Kmalu se je pokazalo, kako dobra je bila združitev njegova v jedno državo. Na severu jim je bil sovražnik bavarski vojvoda Tesel (Thassilo); — na vshodu t. j. na Ogrskem Obri, ali kakor se tudi imenujejo Avari; — na jugu Grki; — in na zapadu Longobardi.

Prvi je planil nanje Tesel. V začetku je imel srečo v boju. Slovenci so zmagani; a leta 595. se vzdignejo ti, ter preženo Bavarce iz svoje dežele.

Za Bavarci prideró Grki. Toda tem ni usoda tako ugodna. Tako j v prvem boju jih premagajo Slovenci l. 598.

Slednjič zgrabijo Slovence še Longobardi pod vodstvom Gifulfovimi; a tudi teh so se otresli srečno.

„Pa nevarnejši sovražniki kot ti trije“ — tako piše Trdina — „so bili Obri, ki so dežele Slovencev napali. Gotovo so se oni branili, pa kaj je to pomagalo proti ljudem, ki jih je kot listja in trave na našo zemljo prišlo. Pa slovenski rod ni sam pod jarmom Obrov omagal, temveč tudi Moravci in Čehi so ob enem njegovo težo čutili. Ta služnjost, v kateri so Slovenci več kot dvajset let bili, in se dala primerjati goli podložnosti, temveč bila je stiska brez mere, klanje brez prenehe in vničávanje ne le posamnih ljudi, ampak celega naroda. Slovenci so bili poljedelno ljudstvo, ki so polne žitnice imeli. Pa ravno žita so potrebovali Obri, kajti z denarjem in drugimi reči so jih morali zalagati Grki. Tedaj so v dežele naših prednikov pridrli, mastili se ob njih žuljih in grozovitosti počenjali, da poskus jih popisati še senca tega ni, kar se je v resnici godilo. Žito je bilo našim očetom vzeto, odneseno, ali končano; njih ženske trpinčene; njih hčere skrunjene; njih otroci psom za živež metani in oni sami primorani, vse to tiho gledati, ali pa, ako se ustavljajo, nesrečen konec storiti. Leto za letom trpí to mučenje, celo pozimi ostanejo Obri na Slovenskem. — Še je omeniti trpljenja odraslih slovenskih sinov. Oni so morali popustiti stariše in dom in hoditi z Obri vred proti Grkom in drugim narodom bojevati se. Ko je prišel dan bitve, bili so ti mladenči primorani, sami na celo vojsko sovražnikov pasti, ako je pa njihov pogum užugal, ni bilo po zmagi za nje olajšanja. Vse dobičke so Obri zase obdržali. Če so pa bili slovenski mladeniči pri tem napadu nesrečni, potem šele se jim je pridružila truma njih zatiralcev in z njimi bitvo ponovila. Tako se je slovenska kri pretakala takrat za tujo plenaželjnost, pa usoda je hotela, da ni tekla zastonj. V teh bojih si je mladost naših prednikov nabrusila meč, kateri je kmalu sukala proti tistim, ki so k tem bojem morali.“

(Dalje prih.)

Naši dopisi.

Iz Celja. (Jakob Lopan †.) Neizprosna smrt je posegla zopet s krutoj rokoj v naše vrste, pa izbrala si odlično žrtev: prvega urednika „Popotnika“ in prvega nadučitelja in voditelja celjske okoliške šole, Jakoba Lopana, ni več! Dné 13. mal. travna t. l. smo ga spremili ob ogromni udeležbi inteligentnega ljudstva k zadnjemu počitku na celjsko okoliško pokopališče, od koder je prekrasen pogled na savinjsko polje. Ko smo stali ob njegovi jami, ko so nam glasovi žalobne nagrobnice milili tožno srce, ko so trde grude trdo udarjale na njega krsto, tedaj je naš pogled objel to krasno okolico, razgrinjajočo se pred nami v vsej pomladni lepoti in vzbudila se nam je misel, koliko do brot je sipal mož, ki trd in mrtev zdaj leži v jami, v 22 letih svojega tukajšnjega bivanja

med naše dobro ljudstvo. In spomnili smo se zaslug, ki si jih je kot prvi urednik „Potopnikov“ stekel za južno-štajersko učiteljsvo in tedaj nam je z vso težo legla v dušo zavest o bridki izgubi, ki je zadela ves slovenski učiteljski stan.

Porodil se je pokojni Lopan l. 1844. v Braslovčah od kmečkih starišev. Študiral je v Celji, kjer je l. 1862. zvršil jednoletni preparandijski tečaj. Ko je potem služboval na večih krajih, postal je l. 1875 nadučitelj in voditelj na tedaj novo ustanovljeni okoliški trirazrednici v Celji. Tukaj pa je imel precej težko stališče; boriti se mu je bilo na vse strani, kar je preje neizrečeno delavnega in za vse pojave zanimajočega se moža konečno iz javnosti prepodilo popolnoma v zasebno življenje. O njegovi marljivosti govori obilica uradnih in različnih društvenih priznanic.

Največja zasluga Lopanova za slovensko učiteljsvo in za novodobno šolo na spodnjem Štajerskem pa je, da je ob ustanovitvi „Potopnika“ prevzel uredništvo, kateri posel je opravljal skoro 2 leti. Spretno però in dobro poznanje zakonov ga je usposobilo za ta posel in je tudi časno izvršil svojo zadačo.

V svojem vedenju je bil Lopan skromen in pred vsem jako kolegijalen. Dvakrat je bil član okrajnega šolskega sveta.

Tako smo v kolikor možno najkrajših potezah orisali njegovo življenje; seveda se pri tem mnogih stranij niti dotakniti nismo mogli. Ali naj toliko zadostuje: saj njegovo ime itak ne premine, ker je tako tesno zvezano z zgodovino štajerskega slovenskega učiteljsva.

Naj v miru počiva!

J. Sch.

Vestnik.

Cesar Franc Jožefova ustanova za učiteljske sirote na Kranjskem: Gospod Svitoslav Knific, učitelj na Trsteniku, 1⁸⁰ gld.

Učiteljski konvikt: G. Svitoslav Knific, učitelj na Trsteniku 2⁴⁰ K; g. Fran Kovač, učitelj v Zatični, nabral pri pogrebu rajnega nadučitelja Josipa Korbanu v Št. Vidu med učiteljsvom litijskega okraja 13⁶⁰ K.

Vabilo. Kranjsko učiteljsko društvo bo imelo v četrtek dne 6. vel. travna ob 10. uri dopoldne v šolskem poslopju v Št. Juriji svoje glavno zborovanje. Razven običajnih točk je na dnevnem redu tudi poročilo gg. L. Jelenca in D. Česnika „Kako naj učiteljsvo kranjskega okraja proslavlja 50letnico vladanja Njega Veličanstva cesarja Franciška Jožefa I.?” ter poseben referat g. D. Benedika „Kako naj si učitelj pridobiva ugled med ljudstvom?“

K obilni udeležbi vabi najljubdeje

odbor.

Katoliška duhovščina na Bavarskem si snuje tudi svojo denarno zadrugo. To vest prinaša dunajska „Reichspost“ z dne 22. mal. travna. Takó smemo trditi, da „učiteljska denarna zadruga“ ni nikaka utopija.

Učitelji-kandidatje so dobili pri zadnjih državnozbornskih volitvah glasov: na Dunaji Katschinka 520 (voljeni Strohbach 2926), Bruhns 1216 (Gregorič 2818), Tomanek 233 (Schneider 6971), Hohensinner in Rehling 1551 oziroma 830 (Lichtenstein 8081); na Češkem E. Arnol 87 (Glöckner 113), Sokol 1568 (nasprotni kandidat le 212). Število glasov, ki jih je dobil Drexel in pa klerikalni učitelj Thurnher, nam ni znano.

Šolska kopališča. V Berlinu je že 7 mestnih šol s kopališči za šolarje. — Kakor čujemo, namerava tudi občinski svet ljubljanski napraviti na mestnih solah kopališča za učence.

*) Odbor „Slovenskega učiteljskega društva“ se namerava obrniti do vseh okrajnih učiteljskih društev s prošnjo, da bi blagovolila ista v proslavo plodonosnega 50letnega vladanja našega presvetlega cesarja prirediti po jedno veselico v korist „Cesar Franc Jožefovi ustanovi za učiteljske sirote na Kranjskem.“ Prosimo, da bi sl. odbor, oziroma p. i. gg. poročevalca blagovolila uvaževati ta nasvet. Uredn.

Šolska preosnova na Ogerskem. Ogerski učni minister je naznanil, da se na Ogerskem temeljito preustroji ljudsko in srednje šolstvo. V kakem smislu se bode to zgodilo, ni minister točno povedal, a po dosedanjih skušnjah smemo sklepati, da se bode gledalo, da se bolje pospeši po šolah madjarizacija. Na ločitev cerkve od države ogerska vlada ne misli. To bi bilo težavno. Sicer je pa na Ogerskem cerkev običajno podpirala vlado v pomadjarjevanju mladine in se že zatorej ne kaže ž njo spreti. Madjarizacijo pa ogerski državniki zmatrajo za glavno svojo nalogo.

Izpraševalna komisija za ljudske in meščanske šole. Za člane te komisije so imenovani gg. Anton Črnivec in Ivan Macher, profesorja na učiteljsišču, ter Anton Maier, vadnični učitelj.

Potrjena šolska knjiga. Naučno ministerstvo je dovolilo rabo šolske knjige „Latinske vadbe za tretji gimnazijski razred“, katero je spisal ravnatelj dr. L. Požar, na vseh gimnazijah, kjer je slovensčina učni jezik za latinščino.

Šolski vrtni na Kranjskem. Kakor posnamemo iz statističnega izkaza deželnega šolskega sveta, nalaja se sedaj v naši kronovini 209 šolskih vrtov in 190 sadnih drevesnic — število, ki pomenja znaten napredek v primeri s prejšnjimi leti. V 279 ljudskih šolah poučevalo se je tudi v sadjarstvu in raznih kmetijskih strokah.

V Št. Vidu pri Zatičini je umrl dné 19. mal. travna ondotni nadučitelj gospod Jos. Korban v starosti 47 let. Bil je več let tudi načelnik krajnega šolskega sveta in v občé jako čislán šolnik. Večinoma je podučeval le na tej šoli. Služboval je 29 let pri učiteljstvu. N. v m. p.!

Bog i Hrvatska. Vč. župnik Grubišnopoljski, ki je Slovencem znan po krásni knjigi: „Materino delo za Boga in domovino“, je podaril svojemu narodu zopet prelepo knjigo: „Bog i Hrvatska“. Dobiva se pri pisatelju (Ivan Nep. Jemeršič, župnik, Grubišnopolje-Hrvatska). Cena 1:20 gld. Priporočamo to prelepo delo ne samo Hrvatom, ampak tudi Slovencem kar najtopleje. Želeti bi bilo, da dobimo tudi to knjigo v slovenskem prevodu.

Pomladni glasí, posvečeni slovenski mladini. S štirimi slikami. 7. zvezek. Uredil in založil Evgen Lampe. V Ljubljani, 1897. Cena 30 kr., vez. 40 kr.; po pošti 5 kr. več. Kakor druge, tako tudi 7. zvezek pozdravljamo ter slovenski mladini najtopleje priporočamo.

Občinski svet — denuncijant. V občini Zuckmantel so socialisti postavili nadučitelja Karla Czermína za volilnega moža. Ta učitelj pa že poprej ni bil po volji tamšnjemu župniku Kunze-ju, ker je odločen nasprotnik klerikalizma. Župnik je zatorej predlagal v občinskem svetu te šleške občine, da učitelja pri poveljništvu črne vojske ovadijo, ker je učitelj tudi nadporočnik v črni vojski. To se je tudi zgodilo. Ob jednem so prepis te ovadbe poslali tudi okrajnemu glavarstvu, da tako učitelju nakopljejo disciplinarno preiskavo, kar se jim pa ni posrečilo. Pri tem je pa omeniti, da učitelj ni socialist, temveč so ga socialisti jedino volili, da preprečijo izvolitev klerikalnega kandidata.

Grof Badeni in nova večina. Ministerski predsednik grof Badeni ni nič prav zadovoljen z večino, ki se je osonovala brez njega. Posebno Dipaulijeva stranka Badeniju ne ugaja. Boji se, da pride s kakimi šolskimi predlogi, za katere ne bode mogla biti vlada. *Proti premembi sedanjega šolskega zakona so zlasti generali, ki nimajo zaupanja, da bi verska šola dajala toliko izobraženosti, kolikor jo je želeti, da je imajo mladeniči, ki pridejo k vojakom.* Z generali pa grof Badeni ne mara biti v navzkrižju.

Gospod Jan Lego, veliki Slovan in prijatelj Slovencev v Pragi, namerja preživeti letošnje počitnice na Gorenjskem. Kakor je razveselila ta vest nas, istotako z veseljem pozdravijo med seboj naši Gorenjci apostola češkoslovenske vzajemnosti.

Slovanski učiteljsiščniki v Kopru so dovolj okušali zadnje dni italijansko kulturo in svobodo. Napadali so jih najeti lahonski fakini na poti iz šole in celo v stanovanjih. Pobergnili so tedaj vsi slovensko-hrvaški dijaki peš iz Kopra v Trst, ker niso bili več varni življenja. Ko bi prebivalstvo kakega mesta tako surovo postopalo proti nemškim dijakom, to bi bil krik po vsi rešeni in nerešeni Germaniji!

Vročá voda za zdravilo. Majhne bolesi v glavi prenehajo, ako se rabi vroča voda na tilniku in na nogah. V vročo vodo namočena in hitro ožeta brisača gorka na želodec položena skoraj nagloma pomaga proti grizenju koliki. Nič ne brani hitreje krvni naval proti plućam, vnetje vrata, revmatizma (skrnine), kakor dokladki od vroče vode. Večkrat zravnana, v vročo vodo namočena in ožeta brisača na boleči del položena, provzroči kmalu olajšanje. V vroči vodi napojeni flanelni kos položen okoli vrata vsled daveice (Angina) bolnemu otroku napravi v četrť ure olajšavo.

Volitve v dunajski šolski svet. V kratkem bodo volitve v dunajski okrajni šolski svet. Mestni okrajni šolski svet dunajski šteje 50 članov, od katerih jih velik del ime-

nuje vlada. Občinski svet voli 25 zastopnikov, učitelji šest, ravnatelji srednjih šol tri, verske družbe pa tri. Ker občinski svet najbrž pošlje v okrajni šolski svet same protisemite, in bode gotovo še kak drug član protisemita, bode novi okrajni šolski svet imel protisemitsko večino. Učitelji bodo v okrajni šolski svet odposlali napredne može, ki bodo pa ondu imeli kaj težavno stališče.

Premalo spanja škoduje človeškemu zdravju, to vé lahko vsakdo iz lastne skušnje. Če pa odraslega človeka spanje krepi in utrjuje, tembolj potrebno je spanje in počitek otrokom — posebno pa šolski mladini. Saj vemo, da otrok, ko pride v šolsko dobo, zjutraj posebno rad poleži in le težko ga je vzdramiti. To je čisto naravno; čez dan se utruji njegov duh in telo. Posebno radi se utrudijo otroci prvega šolskega leta. Najboljšeinu pedagogu se čestokrat pripeti, da se mu začno tudi pri še tako zanimivem predavanju otroci dolgočasiti in če s kako pesnico, deklamacijo, telovadno igro ali pripovedko ne podpreš pouka, bo ves tvoj trud zastonj. Ni pa čudno, če postanejo otroci utrujeni zadnjo uro popoldne, ampak čudno je, če začno zdehati prvo uro zjutraj, ko bi morali biti najbolj čili in spočiti; „Breslauer Zeitung“ poroča, da si je jeden tamošnjih najboljših pedagogov že dlje časa belil glavo, od kod izvira utrujenost otrok že prvo uro zjutraj. Slednjič pride na to, da so otroci premalo spočiti, ker so morali prežgodaj vstati. Da je to istina, se je prepričal takole: Nekoč pravi učencem prvega razreda: „Nikarte se preveč truditi; kdor more paziti, naj pazi in kdor pa ne more, sme tudi zaspati.“ In kaj se je zgodilo? Ko je hotel čez četrto ure pouk nadaljevati, je zapazil, da je izmed 48 otrok 36 spalo! Torej tri četrtilne! To je jasen dokaz, da so morali otroci prežgodaj vstati. Omenimo naj še, da je bilo to v poletnem času, ko se je pričel pouk zjutraj že ob sedmi uri. Tako utrujenost in zaspanost zapazimo tudi pri nas tiste dneve, kadar je šolarska maša. Gotovo bi bilo pouku in zdravju mladine v korist, ko bi se šolarska maša pričela šele ob tisti uri, ob katerej se pričinja navadno pouk, namesto ob $\frac{1}{2}$ 8, $\frac{1}{4}$ 8 ali še celo ob 7. uri, kakor se to po več krajih dogaja; zato naj bi se pa potem, t. j. po deseti, oziroma po najdaljši uri pouk za pol ure podaljšal. Naša šolska oblastva pa prosimo, da blagovolé vzeti v korist zdravju naše ljube mladine to vprašanje v pretres.

Zboljšanje plač. (Nasvet deželnemu odboru kranjskemu.) Solnograški deželni zbor je sklenil na prošnjo učiteljstva za zboljšanje gmotnega stanja, sklicati posebno enketo iz članov deželnega šolskega sveta in deželnega odbora ter iz zastopnikov učiteljstva s posvetovalnim glasom. — Za regulacijo učiteljskih plač se nam zdi jedina prava pot, da se v posvetovanje glede zboljšanja učiteljskega gmotnega stanja povabijo tudi učitelji. Kranjski deželni zbor je tudi naročil deželnemu odboru, da naj študira vprašanje, kako bi se zboljšalo naše gmotno stanje ter uvedel osebni status. Gotovo bi sl. deželni odbor to nalogo temeljiteje in bolje rešil, če bi k temu delu povabil tudi primerno število učiteljev. Naravno je, da učitelji bolje poznamo razmere in potrebe našega stanu, kakor pa vsakdo drugi. Med ljubljanskim učiteljstvom se je že sestavil odsek, ki bo sestavil natančen pregled učiteljskih plač vseh avstrijskih kronovin in osebni status vsega kranjskega učiteljstva. Kot merilo za službena leta si je postavil odsek datum prvega dekreta v začasnem službovanju na občnih ljudskih šolah.

Tirolsko. Kako malo srca ima črna večina tirolskega deželnega zbora do trpečega učiteljstva, kažejo uzroki, koje je navajal klerikalni vseučelišni profesor dr. Hirn kot poročevalec v zadnji seji deželnega zbora na prošnjo učiteljstva za zboljšanje gmotnega stanja. Ta „prijatelj učiteljstva“ je rekel: 1. Je rok za regulacijo učiteljskih plač potekel šele dné 1. prosinca 1897 (govoril je pa dné 27. svečana 1897!); 2. prošnjo učiteljstva paralizujejo tožbe šolskih občin zaradi šolskih bremen, in 3. še nimmamo vira, iz kojega bi pokrili te stroške. — Taki so naši klerikalni prijatelji. In, če kdo misli, da bi bili pri nas drugačni, če bi imeli večino v deželnem zboru, se zelo moti!

Šlezija. (Strahovanje učiteljev.) Član centralnega odbora šlezjskega učiteljskega društva, meščanski učitelj, Karol Kreisel je bil zadnje dni meseca sušca suspendiran od službe; proti njemu se je pa uvedla disciplinarna preiskava. Pri zadnjih državno-zborskih volitvah je bil od socialnih demokratov izvoljen za volilnega moža. To strahovanje, ki žuga šlezjskemu učiteljstvu uničiti najhujšega bojevnika za novo šolo, obsoja vse učiteljstvo.

V novi državni zbornici je 50 poslancev, ki pripadajo učiteljskemu stanu in sicer: 10 duhovskega stanu; 3 so ljudski učitelji, 24 srednješolski profesorji, 12 visokošolski profesorji; 1 poslanec je šolski svetnik.

Pogled na deželne zборе. Skoraj v vseh deželnih zborih naše države so prišle na vrsto tudi prošnje učiteljstva za zboljšanje gmotnega stanja. Deloma se je učiteljskim željam takoj ugodilo le pri nas na Kranjskem, popolnoma pa nikjer. V obče se je pa povsod povdarjala potreba, da se učiteljstvu mora pomagati. Seveda, pomanjkanje denarja in strah pred davkoplačevalci sta bila glavni vzrok, da se učiteljstvu ni takoj po-

magalo. In vendar se je samo v kranjskem in šlezijemskem deželnem zboru povdarjalo, da je tudi država dolžna prispevati posameznim kronovinam za pokritje ljudskošolskih stroškov. Da se pa državo v to pridobi, bo treba vsekako sprožiti to stvar v državnem zboru pri prihodnji proračunski razpravi!

Le črni gornjeavstrijski deželni zbor je učiteljstvu namesto kruha ponudil kamenje. Vse, kar se je storilo, je bilo, da se je dovolilo 1000 gl. v podporo naprednejšim družinskim očetom. Doba dr. Ebenhochova!

Šolski red. Mestna šolska deputacija v Berlinu je izdala v začetku novega leta naredbo, katera je v šolskozdravstvenem oziru velike važnosti. Določilo se je namreč, da mora učitelj za vsako uro 5 minut in za vsako drugo uro pa 15 minut prekiniti s poukom. Ta naredba ima te-le določbe:

1. Pouk se prične dopoludne in popoldne točno 10 minut potem, ko je pozvonilo. Zadnje dopoludanske in popoldanske ure se nehajo šele, ko je pozvonilo; učenci odhajajo šele po danem znamenju.

2. Dopoludne se prekine po drugi uri za 15 minut in učenci naj se peljejo pri ugodnem vremenu na dvorišče; v poletnem času sme voditelj to pavzo tudi podaljšati.

3. V tistih razredih, v kojih se poučuje 5 ur nepretrgoma, se prekine tudi po 4. uri za 15 minut.

4. Popoludne je vpeljati jednako pavzo tudi po prvi uri.

5. Med dvema urama, ki nista ločeni po jedni teh treh navedenih pavz, se prekine s poukom za 10 minut. Med tistim časom je odgovoren tisti učitelj za red, ki poučuje za meduro.

Z veseljem pozdravljamo te določbe, ker so v prid zdravju otrok in učiteljev. — In pri nas?!

Opustitev meščanskih šol. Štajarski deželni odbor je poročal deželnemu zboru, da je število obiskovalcev deželnih meščanskih šol, žal, vedno manjše. Vsled tega je deželni zbor že opetovano sprožil vprašanje, če bi ne bilo bolje, ko bi vsaj nekatere deželne meščanske šole preustrojili v občne meščanske šole, ali pa v rokodelske šole.

Okrajno učiteljsko društvo graške okolice je izdalo meseca sušca oklic, v kojem vabi slovanska učiteljska društva k združenju z nemškimi učiteljskimi društvi, da bi z združenimi močmi se branili proti bolj in bolj vsiljajočemu se klerikalizmu. Med drugim pravi ta oklic tudi to-le: „Sollen wir sie (klerikalce) nachhaltig bekämpfen, sollen wir ihre ununterbrochenen Angriffe wirksam zurückschlagen, so müssen auch wir einig werden, müssen wir in heissem Streite gegen sie alles uns sonst Trennende vergessen, dürfen wir weder deutsch noch slavisch sein, sondern müssen einzig und allein uns als Lehrer fühlen. . . . Jeder soll sein Volk lieben und hochachten, jeder seine Muttersprache pflegen — aber die Freiheit der Schule von geistlichem Zwange ist international. Geistliche Herrschsucht bedroht die Bildung aller Nationen, daher ist es unsere heilige Pflicht, einig zu sein in der Abwehr!“

IX. skupščina „Zaveze“ bo v Celji v 4. in 5. dan vel. srpana t. l. — Umestno in času primerno bi bilo, ko bi tudi pri naši „Zavezi“ kedo poročal „o položaju šole in učiteljstva“, kakor bodo to storili pri nemški učiteljski zvezi. Koroško deželno učiteljsko društvo je pa za letošnji občni zbor postavilo na dnevni red: „o političnem, socialnem in znanstvenem stališču učiteljskega stanu“. Tudi poročilo „o uvedbi osobnena štatusa“ bi bilo na mestu. Če ima kdo veselje do jednega teh poročil, naj se pravočasno oglasi.

Nedostajanje učiteljev na Spodnjem Štajerskem. Učitelji na Štajerskem so primeroma dosti bolj plačani nego tovariši na Kranjskem ali na Primorskem, a vendar primanjkuje tudi tam učiteljev. Navadno velja pravilo, da more jeden učitelj poučevati k večjemu 80 otrok, a na Spodnjem Štajerskem je mnogo šol, kjer pride na jednega učitelja veliko več nego 80 šolarjev; vseh šol, na katerih bi bilo treba vsaj še jednega učitelja, je na Spodnjem Štajerskem 104. To je gotovo jako velika številka za tako napredno kronovino, kakor je Štajerska. Značilno je, da so le na Spodnjem Štajerskem razmere tako slabe — v primeri s Kranjsko, Goriško in Istro so seveda še prav dobre — dočim so na Gorenjem in Srednjem Štajerskem znatno boljše.

30. sušca 1797. leta je bil za Ljubljano dan velikanske vznemirjenosti. Tega dne pred osmo uro zjutraj namreč je prišla prva francoska pehota v naše mesto. Vodili so jo jeden oberstlajnant in pet francoskih husarjev. Bojazljivejši del ljubljanske denarne aristokracije je izbežal že prejšnji dan iz Ljubljane. A strah je bil neutemeljen. Ko je primarširala 1. mal. travna vsa generala Bernadotteja armada z godbo na čelu, pridobili so si Francozje z izvanredno lepim vedenjem kmalu simpatije v vseh meščanskih slojih, Napoleon Bonaparte pa je izdal za Kranjce jako pomirljivo proklamacijo.

Klerikalna pedagogika. V Lienzu, v pobožni Tirolski, so na ljudski šoli nastavljeni kot učitelji tudi frančiškani. Jeden teh, pater Gervazij, je te dni stal pred kazenskim sodnikom, ker je svoje učence neusmiljeno pretepal. Sodišče je patra zaradi trpinčenja otrok obsodilo na 24 ur zapora.

Važno odredbo je razglasilo naučno ministerstvo; dovolilo je namreč, da se s 1. vinotokom 1897. l. vpišejo tudi ženske kot redne ali izredne slušateljice na modroslovnih fakultetah avstrijskih vseučilišč.

Iz Lizbone nam prihaja sledeča zanimiva vest o čudnih šolskih razmerah portugalskih. Ko je pred nekaj dnevi vladni komisar nadzoroval šolsko poslopje junqueirsko, je poročal, da šolsko poslopje nikakor ne ustreza vsem zahtevam, kajti šolska tla so vsa premočena, ker jih pomankljiva streha ne varuje pred deževnimi nalivi, tudi stene niso cele in še te vse zamazane, zato zahteva od šolske oblasti hitre pomoči. Ali kljubu energičnemu nastopu vladnega zastopnika se razmere v ničem niso izpremenile, kajti učitelj mora ob deževnem vremenu z dežnikom v roki poučevati deco, ki prihaja s slamatimi plašči pokrito v šolo, da se obvaruje v šolski sobi pred vremenskimi neugodami. Čujte, kaj piše ubog učitelj-trpin v pismu, koje pošilja mej svet: „Ko Vam pišem te vrste, je v šoli vse pod vodo, v šolski sobi dežuje z vso silo kot na prostem. V šolski sobi bi mi ne bilo moč pisati, kajti v njej so vsi stoli in mize premočene, ni ga suhega mesta v njej. Vendar moram jutri (t. j. 7. prosiusa t. l.) 74 učencev 5 ur poučevati.“ Ubogi portugalski kolega, pri nas so pa razmere vendar-le veliko boljše. —c.

Vabilo k zborovanju „Pedagogiškega društva“ dné 6. vel. travna t. l. ob 11. uri predpoldne v šoli v Škocijanu. Dnevni red: 1. Odborovo poročilo. 2. „Kako učitelj lahko pospešuje navadno blagostanje.“ Poročevalec g. ravnatelj Iv. Lapajne. 3. „Meritev teles v ljudski šoli.“ Motodiško obravnava g. predsednik J. Bezljaj. 4. Razgovor o raznih šolskih vprašanjih. 5. Nasveti zaradi skupnega obeda naj se vsak udeležnik pravočasno oglasi pri g. nadučitelju Lavriču. Pri posebno neugodnem vremenu se predloži zborovanje za 8 dni. — K obilni udeležbi uljudno vabi *odbor.*

Učiteljsko društvo za Sežanski šolski okraj bode imelo svoj redni letni občni zbor v 6. dan vel. travna meseca t. l. v Sežani ob 10. uri dopoldne z običajnim dnevnim redom.*) — K obilni udeležbi uljudno vabi *odbor.*

Premoženje Rothschilda. Okrogla vsota premoženja Rothschilda znaša 10 milijard frankov. (Ko bi bili v srebru, bi vlak segal od Šiške pa nad Vižnarje, da bi mogel peljati vse najedenkrat.) (8 km.)

Od tega ima francoska rodovina 1 milijardo. V letu 1875 so imeli komaj polovico te vsote, tedaj se jim je v 18 letih še več kot podvojila. Izračunilo se je, da bode do leta 1965. naraslo do neverjetne vsote 300 milijard. Z obrestmi od kapitala bi se lahko 37 milijonov ljudi, tedaj vse francosko prebivalstvo z njimi preživelo. V letu 1800 ni imel ded Rothschilda še nič, še le po bitki pri Waterlov je pričel bogateti.

„Signal“ francoski list, iz katerega so se te date posnele, pridene sledeče: Ni treba biti socialist, vendar mora vsakdo, ki še trezno misli, priznati, da je tako kopičenje kapitalov pod jeden klobuk več ko nezdravo za našo moderno civilizacijo, med tem ko tisoči lakote umirajo.

Jaz pa sem vsiklnil: „Ko bi se vsaj jeden vagon srebrnjakov odtrgal od Rothschildovega vlaka kot poboljšek slovenskem učiteljem, pa bi bila mirna Bosna.“

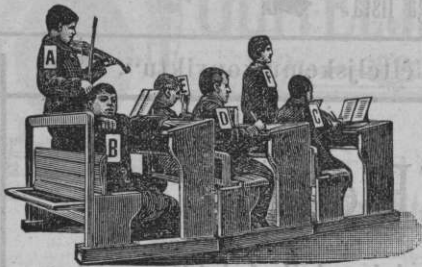
Jos. Korošec.

Daljnopisni stroj. (Fernschreibmaschine.) Pred kratkem kazala se je v znanstvenem klubu na Dunaju nova znajdba, katera gotovo omogoči, da bode imel vsak naročnik „telefona“ svoj lastni „telegraf“ ali brzovjav v hiši. Iznajdel je dotični stroj neki Hoffmann in je imenoval aparat „telescripteur“, kateri obstoji iz „telegrafa“ in je v zvezi s pisalnim strojem, kakoršen se rabi po raznih „komptoarjih“. Namesto jedne tipke, s katero manipulira brzovjavni uradnik, ima vsaka črka abecede svojo tipko. Ako je takošnji aparat v zvezi z električno napeljavo n. pr. z „telefonom“, moči je vsakemu pisмено občevati po najkrajši poti.

Ako se pritisne na jedno tipko abecede lastnega aparata, prikaže se dotična črka na papirnatem traku enakomerno odvijaje se z vretena, na aparatu tistega, s komur je zezan. Aparat ima veliko prednosti pred telefonom. Vsakdo ga lahko rabi in se mu ni potreba vezbitiše posebej. Če se nastavi za vsprejem poročil, deluje kar sam in omogoči poročila priobčiti, brez da bi moral biti kedo pri vsprejemu navzoč, kar je seveda pri telefonu nemogoče. Tudi bolj zanesljiva bodejo poročila teleskripterja, kakor telefona, ker bodo razločnejša in pismena.

Jos. Korošec.

*) Za pevske vaje naj vsakdo prinese seboj „Pesmarico“.

Ivan E. Weixl

v Kamnici pri Mariboru
priporoča svoje higij., c. in kr.
priv. šolske klopi in dovoljenje za
njih ponarejanje po nizki ceni. —
Ta sestav pridobil si je strokov-
njaško in zdravniško simpatijo
povsem, in je vpeljan že v mnogih
šolah avstrij.-ogers. dežel in tudi
Nemške države. (5—6)

Razgled gratis in franko.

Brata Eberl,

tovarna oljnatih barv, firneža in lakov; pleskarja
c. kr. drž. in c. kr. priv. južne železnice

v Ljubljani, v Franciškanskih ulicah št. 4.

prevzameta vsa v pleskarstvo spadajoča dekorativna, stavbinska in po-
hištvena dela. Slavnim krajnim šolskim svetom in šolskim vodstvom priporočata
nebliščeči lak za šolske table.

Delo reelno in fino, izvršitev točna in po najnižjih cenah. (2—7)

Gričar & Mejač

Ljubljana, Prešernove ulice št. 9

priporočata svojo bogato zalogo izgotov-
ljene moške in ženske obleke v vsaki
velikosti ter najboljše perilo in zavrat-
nice po najnižji ceni.

Kdor si kupuje obleko, ogleda naj
si najprvo najino zalogo.

Naročila po meri se izvršujejo točno
in ceno na Dunaju.

Ilustrovani ceniki se razpošiljajo franko
in zastonj. (3—7)

P. i. učiteljstvu znižane cene.

Franc Čuden

urar v Ljubljani, Mestni trg št. 25.

priporoča svojo bogato zalogo vsako-
vrstnih žepnih in stenskih ur, bu-
dilkov, prstanov, uhanov, šival-
nih strojev od 25 gl. naprej, bi-
ciklov od 125 gl. naprej.

Popravila se izvršujejo natančno
in točno.

Novi cenovniki na zahtevanje
franko in zastonj. (4—7)

Spominjajte se „učiteljskega konvikta“ pri raznih prilikah in zborovanjih!

 Naročnike prosimo, da se ozirajo pri naročilih in nakupovanju na oznanila našega lista.

 Šolski zvezki v prid „Učiteljskemu konviktu“.

Josip Petrič,

trgovec s papirjem in izdelovatelj šolskih zvezkov

v prid „Učiteljskemu konviktu“

v Ljubljani na sv. Petra cesti

(blizo Frančiškanske cerkve)

priporoča svojo dobro urejeno trgovino s papirjem, pisalnim in risalnim orodjem, ter nadalje svinčnike „družbe sv. Cirila in Metoda“.

V zalogi ima vedno najboljši pisarniški, pisemski, ovojni in raznovrstni drugi papir, kakor tudi „narodni papir“.

Velika izber držal, peres, gumic, šolskih ploščic, črtalnikov, čopičev, ravnil, risalnih desk, barvie, raznovrstnega črnila, bilježnikov, poslovnih in spominskih knjig, uradnih in družih zavitkov ter sploh vse v to stroko spadajočih predmetov po najnižjih cenah.

 Častitim gospodom šolskim voditeljem, učiteljem in gospodičnam učiteljicam znižane cene!

(6—2)

 Zahtevajte jih odločno v vseh trgovinah!

«Učiteljski Tovariš» izhaja na 1 poli male osmerke 1. in 16. dan vsakega meseca; ako je pa na ta dan nedelja ali praznik, izide dan poprej ali pa dan pozneje. — List stoji za vse leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 50 kr. Udje «Slovenskega učiteljskega društva» plačajo na leto 2 gld. naročnine in 1 gld. udnine.

Spisi naj se blagoizvolijo pošiljati uredništvu v Ljubljani, Šubičeve ulice št. 3; naročnino pa prejema gospod Fran Črnagoj v Ljubljani (na Barju).

Vse pošiljatve naj se pošiljajo franko. Oznanila in poslanice se računijo za celo stran 10 gld., pol strani 6 gld., $\frac{1}{3}$ strani 4 gld., $\frac{1}{4}$ strani 3 gld., $\frac{1}{8}$ strani 2 gld. manjši inserati po 15 kr. petit-vrsta. Večkratno objavlanje po dogovoru.

Izdavatelj in lastnik: Slovensko učiteljsko društvo v Ljubljani.

Tisek R. Miličeve tiskarne v Ljubljani.

Zvezki v prid „Učiteljskemu konviktu“ po načrtu g. mestnega učitelja A. Razingerja.

Zvezki v prid „Učiteljskemu konviktu“ so iz najboljšega papirja in okusno opravljeni.